

Biskop Atle Sommerfeldt:

VISITASPREKEN FJELLHAMAR KIRKE

Kristi Forklarelsesdag, 31.januar 2016

2 Mos 34,27-35; 2 Kor 3,12-18; Luk 9,28-36

Vi blir tutet ørene fulle i det offentlige rom, i lærebøker og i mediene at vi – menneskene, og særlig vitenskapsfolkene blant oss - vet det meste av det vi trenger å vite. Og er det noe vi ikke vet, er kunnskapen rett rundt hjørnet. Man sier vi alle er i stand til å forme våre egne liv fordi innsikten om hva vi skal gjøre, er lett tilgjengelig med et tastetrykk.

Men virkeligheten viser seg hele tiden å ikke være så enkel at det vi ser og objektivt kan beskrive alt som finnes. Det er ikke slik i mitt liv, det er ikke slik i deres liv, det er ikke slik i samfunnet heller. Virkeligheten er større, erfaringene er rikere, og utfordringene mer mangfoldige enn det som kan fanges i tall og biologiske prosesser.

Enda mer krevende er det at den lovmessighet naturvitenskapen avdekker holder oss fanget i et jerngrep der den mest tilpassningsdyktige, og sterkeste, går seirende ut av konkurransen om å overleve. Nåde dem som ikke klarer å anvende all kunnskapen til å tilpasse seg den forventede evige fremgang og lykke. I naturen finnes det ikke rom for nåde, som ny-ateisten og biologen Richard Dawkins så tydelig erkjente i et Skavlan-intervju for noen uker siden. Heller ikke i markedet som drives av ens egne interesser og ikke har plass til de andre, finnes det nåde.

Den dype utilfredsheten med en forkortet beskrivelse av virkeligheten der Gud er avsatt og den påfølgende uroen over naturalismens nådeløse livsanskuelse, er i ferd med å komme til overflaten i vår tid. TV2s serie om ungdoms prestasjonspress har tydeliggjort dette for hele Norges befolkning. Deres virkelighet speiler vår alles virkelighet og den samfunnskulturen vi er i ferd med å skape, frigjort fra Gud, og uten nåde.

Det skaper lengsel etter frigjøring. Vi begynner å se at når naturens og markedets lover styrer livene våre, blir vårt menneskeverd knyttet til prestasjonsevne, produksjonskapasitet og evne til å tilpasse oss de trendsettende makter og myndigheter i nærmiljø og storsamfunn.

Menneskeverdet er ikke en gave vi kan holde fast i, men en verdi vi må fortjene.

Lengselen etter frigjøring blir en lengsel etter et forklaringens øyeblikk, et øyeblikk der menneskeverdet bekreftes uavhengig av prestasjon, der vi ser at livet vårt er del av en større helhet, og der forklarelsens øyeblikk inkluderte min sårbarhet, nederlag og uro, og at det var et sted for både sannhet og nåde.

For Jesus og disiplene var Jerusalem og tempelet et slikt sted. I tempelet var en overbevist om at den Gud som hadde frigjort folket fra slavekårene i Egypt og veiledet dem gjennom ørkenvandringen, var til stede. I tempelet kunne folk og presteskap ofre til Gud og vise sin tilhørighet og behov for å blidgjøre sin skaper og frigjørere. Gud var tilgjengelig, men fjern, skjult bak forhenget og forbeholdt de få.

Det var ikke tempelhøyden i Jerusalem som Jesus gjorde til forklarelsens sted for de tre nærmeste disiplene. Lukas gir ikke engang fjellet et navn. Hans lesere er grekere som levde langt fra Det gamle testamentets hellige fjell. Lukas vil forsikre sine lesere i de kristne menighetene i Lille-Asia at Guds tilstedeværelse ikke er bundet til et bestemt land, et bestemt fjell, et bestemt folks religiøse historie.

Guds tilstedeværelse blant menneskene er bundet til en person som disiplene vandret sammen med og hadde fortalt om: «Dette er min Sønn, den utvalgte. Hør ham!» sier røsten fra himmelen. Han viste menneskene sannhet og nåde, som Johannes skriver omtrent samtidig. Da blir det meningsløst når Peter foreslår å bygge hytter på forklarelsens fjell slik at dette kunne bli et permanent sted, som et alternativ til Det aller helligste i Jerusalems tempel.

Hendelsen Lukas forteller om på Forklaringens berg er langt mer radikal enn å skape et alternativ til en eksisterende religiøs praksis i Jerusalem. Forklarelsens øyeblikk skaper en **helt ny virkelighet med en helt ny tilgjengelighet for alle mennesker** til Gud, skaperen og frigjøreren. Og dette er en ny virkelighet som **gir hele sannheten og overflod av nåde.**

Denne nye virkeligheten har flere dimensjoner, la meg løfte frem tre som særlig knytter forbindelsen mellom begivenhetene den gang og oss:

- Samtalen mellom Jesus, Moses og Elia handler om det Jesus skal fullføre i Jerusalem. I den kommende påskeuke skal Jesus selv gå inn i all den lidelse og smerte menneskene rundt ham og til alle tider erfarer. Han skal gå helt inn i dødsangstens mørke, bli utlevert til myndigheter som begår overgrep og torturer ham, erfare mobbing fra den selvtilfredse majoriteten, se hvordan hans nærmeste venner svikter ham i de kritiske øyeblikkene da det kostet for mye å ledsage ham, og oppleve maktpersoners overgrep og feighet. Helt inn i Gudsforlatthetens absolutte mørke skal Jesus bli drevet.
- Så langt fra grekernes harmoniske skjønnhetsideal, jødefolkets forhåpning om en nasjonalistisk lederskikkelse og våre krav om usårbarhet og lykke, er tema når Jesu herlighet vises for disiplene. Disiplene blir redde når de ser Jesu herlighet. Det trenger de ikke. Guds herlighet bærer våre innerste og mørkeste rom på sin egen kropp, med nåde og ikke med gjengjeldelse.
- Tilværelsens sannhet finnes ikke i en nådeløs natur og markedslov, men i lyset som skaper alt liv og som i et glimt ble sett av disiplene denne dagen på fjellet. Det er lyset fra skapelsens morgen som avdekkes i de skinnende klærne og det forvandlede ansiktet til Jesus, det er frigjørers lyssøyle som ledet folket ut av Egypt og som Moses hadde gjenskinnet av etter sine samtaler med Gud i ørkenen, det er forsonings lys som ledet vismennene til Betlehem og det er håpets lys som møtte kvinnene ved den tomme graven i Jerusalem påskemorgen.
- Lukas skriver til de troende fellesskapene i Lille-Asia på slutten av det første århundre. Slik herlighetens øyeblikk oppsto mens Jesus henvendte seg til Gud på fjellet, gjenskapes dette når menigheten samles i bønn og den liturgiske praksis. I samlingene om Ordet, lovsangen og sakramentene kan de troende gjenfinne livets grunnvoll i den korsfestede og oppstandnes gjentatte tilstedeværelse. Den oppstandne er ikke bundet til et fjell eller ett bestemt tempel, men til de steder der en eller to er samlet og tar i mot Gud som gjest i dåpens reise og nattverdens måltid.

Noen hundre år senere institusjonaliserer Benedikt av Nursia forsamlingenes regelmessige bønneliv i det som vi kaller tidebønner, og som er tatt inn i den

nye salmeboken. De tre lovsangene henter Benedikt fra Lukasevangeliet, og vi gjenkjenner begivenhetene på Forklarelsens berg i de lovsangene som særpreger henholdsvis morgenbønnen, middagsbønnen og kveldsbønnen.

- Om morgenen er det Sakarjas lovsang som fremsies, lovsangen som fastholder at Gud har sett til menneskene, hørt deres rop om ledsagelse i møte med frykt og farer, og minner oss om at soloppgangens lys er skapelsens lys som skinner for oss i vårt eget mørke.
- I middagsbønnen leses Marias lovsang, der Gud identifisering med fattige og undertrykte lar seg høre i Marias røst og hengivelse til å utføre Guds oppdrag i en kjempende verden.
- Om kvelden lyder Simeons lovsang, der takknemligheten for at Gud har gjort det mulig for alle slags folk å se Guds herlighet i den korsfestede og oppstandnes ansikt.

Forklarelsens berg gjenfinnes for de troende i gudstjenestenes rom der livets lys finnes, og der Gud har plass til å gjeste oss og handle med oss og for oss.

I våre gudstjenester her i Fjellhamar er skapelsens og frigjøringens lys fysisk tilstede i globens Kristuslys, alterets lys og i dåpslyset som gis ved hver eneste dåp. Gudslýsets løfte gir oss velsignelsens tilsagn om at Guds ansikt vil lyse over oss når vi går ut av liturgiernes rom og inn i hverdagen, når vi går ned fra forklarelsens fjell i Fjellhamar kirke og ut i arbeid, hjem og fritid. Heller ikke vi inviteres til å bygge hytter i kirken der vi skal bo og leve, vi følger den herliggjorte ut i verden, til menneskene og til de som trenger frigjøring og nåde.

Sannheten er nemlig ikke bare det vi kan dokumentere. Naturens lov er langt fra alt som kan sies om livene våre. Markedets lov er ikke svaret på hvordan vi skal organisere våre fellesskap.

Sannheten er Guds lys som viser seg i Jesus, den korsfestede og oppstandne, full av nåde og kjærlighet. For en dag skal vi ikke bare oppleve glimtene av herlighet som i et speil og i en gåte, en dag skal vi få se ansikt til ansikt og erfare at Guds kjærlighet overgår all forstand og all kunnskap og all menneskelig erfaring.